

ВОДИЧ КРОЗ ИЗБОРНЕ НЕПРАВИЛНОСТИ

...јер нам је стигло!

О ОПШИМ ИЗБОРИМА 2018.

Који избори ће бити одржани 2018. године?

У недјељу, 7. октобра 2018. године биће одржани Општи избори.

Ко се бира на Општим изборима 2018.?

На Општим изборима у БиХ бирају се сви нивои власти, изузев локалних. На Општим изборима бирају се сљедећи органи, односно нивои власти:

- Предсједништво БиХ:
Чланови Предсједништва БиХ бирају се из реда конститутивних народа, односно један/а Бошњак/иња, један/а Хрват/ица и један/а Србин/пкиња. Чланови из реда бошњачког и хрватског народа бирају се са територије Федерације БиХ, док се члан из реда српског народа бира са територије Републике Српске;
- Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине
- Предсједник/ца и потпредсједници/це Републике Српске (један предсједник/ца и два потпредсједника/це из реда конститутивних народа)
- Представнички дом Парламента Федерације Босне и Херцеговине;
- Народна Скупштина Републике Српске;
- Скупштине 10 кантона у Федерацији Босне и Херцеговине

Ко организује изборе?

Све изборе расписује и организује Централна изборна комисија БиХ. Друга тијела за provedбу избора су 143 општинске/градске изборне комисије, Изборна комисија Брчко Дистрикта БиХ и преко 5.000 бирачких одбора.

Ко финансира изборе?

Сви избори се финансирају из буџета различитих нивоа власти. Новацу буџетима је новац свих грађана/ки. То значи да Ви финансирате изборе!

Како се гласа?

На дан избора сваки гласач/ица ће добити четири гласачка листића. Сви гласачи/це у БиХ добијају листић за избор чланова Предсједништва БиХ и листић за избор заступника/ца у Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ. У Федерацији БиХ бирачи/це ће добити још листић за избор заступника/ца у Представничком дому Парламента Федерације БиХ и листић за избор заступника/ца у скупштинама кантона. У Републици Српској бирачи/це ће добити још листић за избор предсједника/це и потпредсједника/ца овог ентитета, те листић за избор посланика у Народној скупштини Републике Српске. У Брчко дистрикту, бирачи/це ће добити листиће сходно одабиру ентитета за који ће гласати.

На једном гласачком листићу гласате за члана Предсједништва БиХ. Ваш глас се сматра важећим уколико Ваш гласачки листић означите поред имена САМО ЈЕДНОГ кандидата/киње. Начин гласања је исти и за избор предсједника/це и потпредсједника/ца Републике Српске.

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - СРПСКИ ЧЛАН
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - SRPSKI ČLAN

ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА / ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

1	☒	КАНДИДАТ
2	☐	КАНДИДАТ
3	☐	КАНДИДАТ
4	☐	КАНДИДАТ
5	☐	КАНДИДАТ

На осталим гласачким листићима гласате за Ваше представнике/це у законодавним тијелима: Представничком дому Парламентарне скупштине БиХ, Народној скупштини Републике Српске, Представничком дому Парламента Федерације БиХ и кантоналним скупштинама сходно Вашем мјесту пребивалишта.

Ваш глас се сматра важећим уколико гласачки листић означите на један од следећих начина:

1. Поред назива САМО ЈЕДНОГ политичког субјекта;

ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОК ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
PREDSTAVNIČKI DOK PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE

ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА / ПРОСЈТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ

2. Поред назива САМО ЈЕДНОГ политичког субјекта и поред имена ЈЕДНОГ ИЛИ ВИШЕ кандидата/киња у оквиру листе кандидата/киња ИСТОГ политичког субјекта;

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE

ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА / ПРОСЈТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☒ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☒ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ

3. Поред имена ЈЕДНОГ ИЛИ ВИШЕ кандидата/киња у оквиру листе кандидата/киња ИСТОГ политичког субјекта.

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE

ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА / ПРОСЈТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☒ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☒ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ

Ко може гласати на изборима?

Сви држављани/ке БиХ који/е су навршили/е 18 година или ће на дан одржавања избора навршити 18 година старости.

Како се регистровати за гласање?

Није потребно регистровати се за гласање уколико посједујете важећу личну карту БиХ. Уколико немате важећу личну карту БиХ или ћете до 7. октобра навршити 18 година старости, да би сте били регистровани за гласање довољно је да надлежном органу поднесете захтјев за издавање личне карте чиме ћете аутоматски бити регистровани и као бирач/ица у складу са Вашим мјестом пребивалишта.

Шта ми је потребно да бих гласао/ла?

Важећа лична исправа са фотографијом – лична карта, пасош или возачка дозвола.

Гдје гласам?

Гласати можете у својој општини пребивалишта, на бирачком мјесту на којем сте уписани у извод из Централног бирачког списка.

Како могу провјерити на којем бирачком мјесту гласам?

Податке о Вашем бирачком мјесту можете провјерити на интернет страници Централне изборне комисије БиХ – www.izbori.ba тако што ћете, у за то предвиђен простор на страници, унијети 13 цифара Вашег јединственог матичног броја (ЈМБГ).

ИЗБОРНЕ НЕПРАВИЛНОСТИ

Шта су изборне неправилности?

Изборне неправилности представљају озбиљне повреде изборних правила установљених Изборним законом БиХ. Кривични закони у БиХ дефинишу низ кривичних дјела у вези са изборима за чије чињене су предвиђене казне у распону од новчане казне до 5 година затвора.

Изборне неправилности је најлакше разложити на оне које се дешавају прије изборног дана и током изборне кампање као што су:

- повреда права кандидовања на изборима;
- незаконита трговина мјестима у бирачким одборима између политичких странака;
- злоупотреба личних података у сврху гласања поштом;
- недозвољени притисци на бираче/ице и застрашивања (нуђење запослења или пријетња отказом у замјену за глас, поклони, пријетње, позив на насиље и угрожавање сигурности);
- неажурност бирачких спискова по општинама тј. подаци преминулих особа на бирачким списковима;
- већи број пријава и одјава пребивалишта грађана/ки у општинама с циљем манипулације изборном вољом грађана/ки и утјецајем на изборни резултат (гласање грађана/ки који иначе не живе и не остварују своја права у тој општини или изборној јединици већ пријављују пребивалиште ту искључиво с циљем да утјечу на изборни резултат);
- злоупотреба јавних ресурса у сврхе изборне кампање;
- забрањена, преурањена и плаћена политичка кампања у времену прије званичног почетка изборне кампање;

...затим, оне које су присутне на сам изборни дан, као што су:

- подмићивање при гласању, нпр. куповина гласова, давање поклона или нуђење протууслуга за глас;
- ускраћивање бирачког права;
- преваре при гласању, нпр. погрешна идентификација бирача/ица или једна особа више пута пружа помоћ при гласању;
- повреда слободе одређења бирача/ица, нпр. породично гласање;
- повреда тајности гласања, нпр. позиционирање гласачких кабина тако да се види за кога бирач/ица гласа;
- спречавање одржавања избора и гласања, нпр. насиље на бирачком мјесту;
- изборна превара, нпр. дописивање гласова, гласање у име особа које нису изашле на гласање или прављење неважећих гласачких листића од важећих гласачких листића за политичке опоненте.

...и оне везане за период послије одржавања избора, какве су на примјер:

- погрешно паковање изборног материјала;
- уништење изборних исправа;
- непоступање по примједбама и приговорима на изборни процес.

Најчешће изборне неправилности

Тип неправилности

Законски оквир

Трговина мјестима у
бирачким одборима између
политичких субјеката

Протузаконито посредовање
– члан 219. Кривичног закона
БиХ (новчана казна или казна
Затвора до 3 године)

Злоупотреба јавних
ресурса у политичке сврхе

Злоупотреба положаја или
овлаштења – члан 220.
Кривичног закона БиХ
(новчана казна или казна
затвора до 10 година)

Утицање на
вољу бирача

Повреда слободе опређељења
бирача – члан 151. Кривичног
закона БиХ (новчана казна
или казна затвора
до 5 година)

Гласање умјесто
другога/
породично гласање

Превара при гласању – члан
152. Кривичног закона БиХ
(новчана казна или казна
затвора до 3 године)

Дописивање гласова
/кривотворење
резултата избора.

Изборна превара – члан 154.
Кривичног закона БиХ
(казназатвора до 5 година)

Како могу пријавити кршење изборних правила?

Кршења изборних правила пријављују се локалним изборним комисијама (општинске, градске, Изборна комисија Брчко Дистикта БиХ) као и Централној изборној комисији БиХ. Сваки бирач/ица и политички субјект чије је право повријеђено може изборној комисији уложити приговор најкасније у року од 48 сати, односно у року од 24 сата од учињене повреде у изборном периоду. Приговор се подноси на обрасцу који је прописао ЦИК БиХ – два примјерка овог обрасца налазе се у прилогу овог Водича. ЦИК БиХ има првостепену надлежност приликом одлучивања по приговорима, док је Апелациони одјел Суда БиХ надлежан да рјешава по жалбама на одлуке ЦИК-а.

Додатно, сваки акредитовани посматрач/ица може улагати образложене примједбе на рад бирачког одбора, а на основу чега политички субјект може уложити приговор надлежној изборној комисији. Такође, посматрач/ица има право захтијевати препис записника органа чији је рад посматрао.

Коме се подноси кривична пријава у вези са кршењем изборних правила?

Сваки грађанин/ка је дужан/на пријавити постојање кривичног дјела надлежним институцијама. Надлежне институције су министарства унутрашњих послова, агенције за провођење закона, тужилаштва, те изборна администрација БиХ која је по службеној дужности обавезна пријављивати постојање кривичних дјела надлежним органима.

У којим се случајевима поништавају и понављају избори?

Централна изборна комисија БиХ ће поништити изборе у изборној јединици или на неком бирачком мјесту ако установи да је за вријеме гласања или бројања гласова дошло до неправилности које могу утјецати на резултате избора, те наложити њихово понављање.

Ко може тражити поновно бројање гласачких листића?

Локална изборна комисија, политички субјект, акредитовани посматрач/ица на бирачком мјесту на којем је био/ла посматрач/ица, група од 50 или више бирача/ица који су гласали на истом бирачком мјесту.

Централна изборна комисија БиХ може по службеној дужности наредити поновно бројање гласачких листића. ЦИК БиХ наређује поновно бројање гласачких листића ако утврди да је учињена повреда Изборног закона и да та повреда утјече на додјелу мандата.

Такођер, грађани/ке који уоче неправилности у изборном процесу могу их пријавити

Коалицији "Под лупом"

на бесплатни број телефона **080 05 05 05**

или путем интернет странице Коалиције **www.podlupom.org**

*Садржај овог документа је искључива одговорност Коалиције "Под лупом" и ни у ком случају не представља становишта Европске уније.

Пријави се и буди грађански, нестраначки посматрач/ица Коалиције "Под лупом" на Општим изборима 2018!

Попуни онлине образац за пријаву на
www.podlupom.org/posmatraci

или позови бесплатни број телефона

080 05 05 05

Желиш се додатно информисати?

Посјети нашу веб страницу

www.podlupom.org

...или лајкај нашу Фацебоок страницу

[www.facebook.com/Коалиција Под лупом](http://www.facebook.com/Коалиција_Под_лупом)

...или нас прати путем Twitter налога

www.twitter.com/pod_lupom

...или нас директно контактирај путем

једног од 7 регионалних уреда
(адресе и бројеви телефона доступни су на веб страници Коалиције
"Под лупом")

...или телефоном на

+387 33 268 160